

FOGARAS ÉS VIDÉKE

Társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági hetilap.

Előfizetési ár: Helyben házhoz hordva, vidékre postán küldve: Egész évre 8 Kor., félévre 4 K., 1/4 évre 2 K Egyes szám ára 16 fillér.	Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Thierfeld D. könyvkereskedés.	A hirdetések díját jutányosan számítjuk. Hirdetések és Nyílt tér díja előre fizetendő. Kéziratokat nem adunk vissza.
---	--	--

A Vöröskereszt egyesület estélye.

(R.) F. hó 1-én zajlott le a Vöröskereszt egyesület fogarasi fiókjának anyagi, de különösen vármegyei társadalmi eredményekben kiváló sikerű estélye.

Ha erről az estélyről a sablonos bál referádák hangján kellene megemlékeznünk, ha ezt az estélyt csupán abból a szempontból kellene méltatnunk, hogy mit nyújtott a közönségnek, hogy mint mulatótt azon a közönség, hány pár táncolta a négyest, meddig tartott a szupé csárdás, kik fizettek felül és mennyi volt a tiszta jövedelem, — akkor azt kellene mondanunk, hogy ez az estély az ideai szezonnak clouja, az ideai szezonnak legfényesebb, legelítettebb estélye volt. Ez a referáda azonban hiányos és felületes volna.

A Vöröskereszt egyesület estélyének koncepciója annyira belényult városi és vármegyei társadalmunk osztály életébe, a rendezéssel és általában az estély kivitelével járó munkálatok finom szálai, a legszélsőbb periferiákig annyira behálózták vármegyénk intelligens társadalmát, maga az estély pedig olyan dimenzióju volt, hogy ennek morális mérlegét egy sablonos bál referáda hasábjain elkönnyveini nem lehet. Az estélynek, a közönséges farsangi tonuson felülemelkedő olyan szociális jelentőségű vonásai voltak, a méltatás anyaga tehát olyan nagy és rendkívüli arányokat hord magában, melyek nem tükrik meg egy sablonos bál referáda szűk kereteit, hanem a melyeket azon hasábokon kell tárgyalnunk, hol az ujság technika szerint a legkomolyabb és a legfontosabb kérdések látnak napvilágot. A vezércikk rovatóban foglalkozunk a Vöröskereszt egyesület estélyével, mert vármegyénk különös társadalmi és politikai viszonyai közepette ez az estély, és ennek jelentősége valóságos vezércikk téma.

Fogarasvármegye társadalmi életéből hiányzik a vármegyék ősi, fajmagyar életnyilvánulása, a megyebálok rendezése. Az ezeréves vármegyei intézmény nemcsak politikai határok-

kal, és saját történeti tradíciókkal bíró önkormányzati testet jelent, hanem egy olyan különálló társadalmat is, melynek territoriális, a vármegye politikai életével és történeti tradícióival összeforrott és ebből kialakult sajátos jellege, sajátos karaktere és sajátos életnyilvánulásai vannak.

Hiszen ki ne olvasott volna a híres megyebálokról, melyekre ősi tradíciók szerint összegyűlt a vármegye társadalmának színe-java, a megye uri közönsége és a melyekhez annyi kedves emlék, annyi idillikus történet, annyi zamatos magyar adoma fűződik.

A megyebálokat a vármegye székházának közgyűlési termében rendezték. Abban a teremben, hol a megyei pártok elkeseredett politikai harcokat vívtak, hol az egyes pártok vezérférfiai hatalmas filippikákat dörögtek, ott a bál forró levegőjében elsimultak a politikai ellentétek.

A megyebálok ma is virágoznak. Okos intézmény ez.

A megyebál a megyei közélet harcmezéjén fegyverszünetet jelent, mely közelebb hozza egymáshoz az egyes pártokat, mérsékli és szabályozza az egyes pártok közt folyó harcokat és nem engedi, hogy a helyi politikai ellentétek társadalmi ellentétekké fajuljanck.

Fogarasvármegyében nincs megyebál. Mi nálunk jelenleg csak harc van. A mi megyénk társadalmát jelenleg társadalmivá fajult politikai ellentétek osztják két táborra és nincs olyan intézményünk, a mellyel ezt a folyton nagyobbodó társadalmi ürt áthidalhatnók. Nincs olyan intézményünk, mely a pártharcok fölött állana, mely képes volna a pártokat, a pártérdekek kikapcsolásával egy magasabb célban egyesíteni.

Csupán egy intézményünk van, mely felette, áll minden pártérdeknek, melyben meg van a képesség arra, hogy a megyebálok példájára ideiglenesen összeforassza megyénk szét húzó társadalmát. Ez az intézmény a Vöröskereszt egyesület.

A Vöröskereszt egyesület internacionális egyesület, melynek keretében leomlanak a nemzeti és nemzetiségi el-

lentétek válaszfalai, melynek csak egy célja van, — az emberszereret.

Ma, midőn megyénkben a politikai helyzet végsőkig feszítette idegeinket, midőn becsületes szükségét érezzük egy kis pihenést nyújtó fegyverszünetnek, midőn szükségét érezzük egy *becsületes és korrekt békének*, a Vöröskereszt egyesület estélyének eszméje valóságos mentőcsolnakot jelentett a küzdő pártok számára.

Jól esett az a gondolat, hogy lesz egy esténk, a melyen megpihenhetünk, melyen kezet foghatunk ellenfeleinkkel. Jól esett az a gondolat, hogy ime elérkezett egy *keresetlen alkalom, a midőn politikai önérzetünk sérelme és elveink feladása nélkül* közeledhetünk egymáshoz — társadalmi uton.

Az estély rendezésének eszméje főispánéinktól származik, ki a női lélek finomságával és szubtilitásával át érezte azt a krízist, mely megyei társadalmi életünket sorvasztja. Segíteni akart ezen. Sorra járta városunk intelligens román hölgyeit és az estélyen való részvételüket kérte. Senki se keresen és senki se kutasson e mögött valami rejtett politikai célt. Nem történt semmi különös. A nő a béke olajágát veszi kezébe és a társadalmi békét a nők segítségével akarja megteremtteni. Hiszen ez természetes. A béke olajága a nő kezébe való, mert az igazi, az örök nő lelke — galamblelek.

Csak ennyi történt. Főispánéink egyebet nem akart. Voltak azonban olyan románok, kik e nemes törekvést félreértették, vagy nem akarták megérteni. A Soreában gyűlést tartottak és szavazás alá bocsátották azt a kérdést, hogy megjelenjenek a Vöröskereszt egyesület estélyén. Igen, vagy nem? Voltak olyanok, kik nemmel szavaztak. Ezek a Vöröskereszt egyesület nemes eszméjét és célját lerántották a napi politika szennyes hullámaiba. Ezek a Vöröskereszt egyesület nemes eszméjét és célját közönséges politikai kérdéssé lapították.

Kissé sajtóságos e jelenség. A Vöröskereszt egyesület intézményét egy nemzetközi megállapodás, az ugynevezett genfi egyezmény teremtette meg. Az európai hatalmak 1863-ban Genfben

megállapodtak, hogy a háboruban sebesültek ápolására és gondozására egy nemzetközi egyesületet létesítenek, melynek háboru esetén kötelessége a maga egész szervezetével a harcmezőn tartózkodni és a sebesülteket, legyen az ellenség, vagy jóbarát, gondozás és ápolás alá venni.

A Vöröskereszt egylet nem ismer ellenséget, csak felebarátot. A hol a vörös kereszt feltűnik, ott meg kell szünnie minden ellenségeskedésnek! Ezt az intézményt valamennyi kultúr-állam elismerte és meghonosította. Csúpan a Soreában akadtak olyanok, kik dezavualták a kulturállamokat, dezavualták a genfi egyezményt és — nem ismerték el a Vöröskereszt egylet intézményét. Vannak tehát megyénkben olyan románok, kiknek a társadalmi béke politikai okokból — kényelmetlen. Mi mindenesetre teljesítettük kötelességünket. *A következményekért azok feleljenek, kik megakadályozzák a társadalmi békét!*

A Vöröskereszt egylet estélye azonban a tüntető távolmaradások ellenére is fényesen sikerült.

A rendezőség főispánnéknak fáradhatatlan vezetése alatt mozgásba hozta vármegyénk társadalmát. Társadalmunk feltogta a Vöröskereszt egylet magasztos célját és ennek jegyében kezét fogott és összeforrott.

Örömmel számolunk be arról, hogy az estélyen megyénk *szász társadalmi és a román társadalom értékes elemei* kivétel nélkül megjelentek. A hangulat

meleg, barátságos és közvetlen volt. Ez a hangulat váltotta ki a közönségből a táncrendnek műsoron kívüli számainak, a *Horát és Szirbát*, melyet a magyar, szász és román közönség őszinte lelkesedéssel táncolt.

A *Hora és Szirba* eltáncolásában látjuk az estélynek legszebb sikerét. Ezért a sikerért az érdem azoké a románoké, kik megjelentek az estélyen és akik ezzel a megjelenésükkel azt dokumentálták, hogy a *társadalmi békét* sokra becsülik, hogy azt nem hajlandók a politika oltárán feláldozni.

Az ideális politikai közélet sohasem kívánja a társadalmi béke feláldozását. *Sőt csak az a politikai közélet ideális, melynek küzdőterén kívül az ellenfelek barátok tudnak lenni. Az ilyen politikusok a legkorrektebb politikusok! Ilyen politikusokkal szívesen küzdünk és szívesen barátkozunk!*

A *Hora és Szirba* eltáncolása reményt nyújt arra, hogy sikerülni fog megyénkben a *társadalmi békét* megteremteni és politikai életünket *nyugodtabb, méltóságosabb, tárgyilagosabb* mederbe szorítani.

Ezt a szép eredményt a Vöröskereszt egylet estélyének és elsősorban az egylet elnöknőjének, közszereketben álló főispánnéknak köszönhetjük.

A kereszt jele dogmává teszi a szeretetet. A vörös keresztben testet ölt e dogma. A vörös kereszt a testté vált emberszeretet. *Kik ebben a jel-*

ben egyesülünk, győzni fogunk és a kik e jel ellen küzdenek, azoknak bukniok kell!

Kaliko estély.

A m. szent korona országai Vörös Kereszt Egyletének fogarasi fiókja *Szell Józsefné* főispánné elnöklése alatt f. évi febr. hó 1-én a vármegyeház összes termeiben fényesen sikerült kaliko estélyt rendezett.

Lapunk vezetőcikkében kidomborítottuk az estély társadalmi jelentőségét, ezuttal pedig magának az estélynek lefolyásáról óhajtunk részletes beszámolást adni.

A vármegyeház nagyterme ez estélyre teljesen átalakult, tündéri mezt öltött.

A terem elmés tapétázása világos szürke színben tartotta a falakat.

A menyezet párkánya alatt pedig, a bordó vörössel szegélyezett, világos szürke mezőbe, hatásosan illeszkedtek bele az apró vörös keresztetek, — külsőleg is kifejezésre juttatva a jótékony est jellegét.

A terem északi oldalán fenyőfákból alakított izléses kis csoportozat tűnt szembe, a melyet színes kis villamos körték világítottak meg. Az utcáfelől oldalon pedig a két sarokban délszaki növényekből alakított csoportok gyönyörködtették a szemlélőt, — míg a közepén süppedő smyrna szőnyegen, a terem bordo vörös díszítésével egyező, vörös plüs garnitúra várta a bál elnökségét.

A karzat párkányzata világos kék drapériával bevonva igen jó benyomást tett. A terem mintegy 2000 gyertyafényű kisebb-nagyobb csillár világította meg, káprázatos fényt árasztva.

A mellékhelyiségek díszítése is distinguált izlésre vallott. A kis teremben vörös szegfüvel díszített asztalok sorakoztak. Ez volt a pezsgős terem. A főispáni titkári szoba gazdagon felszerelt buffévé volt átalakítva, a hol hideg ételek, zsardinet, kuglor,

TÁRCA

A hatalmas harmadik.

A „Fogaras és Vidéke” számára írta: **Matlák József.**
(Folytatás és vége.)

Milyen sajtáságos tulajdonsága az emberi szívnek, hogy ha szeretteit bántalmazák — még jobban ragaszkodik hozzájuk s ha kedveseiről tisztelettel, szeretettel beszélnek — hálátűz lobban föl benne. Így volt Ilonka is. Eleinte csak hallgatta a Jenő szavait, később már valami tisztelettel párosult hála vert gyökeret a keblében. Ez aztán folyton erősödött, leveleket hajtott, ágakat eresztett s a galyacsok végén bódító illatu, rózsaszín virággá fészlő bimbók jelentek meg, miknek neve: szeretet.

Ha Jenő fölkereste Ilonkát — ez mind ritkábban történt meg, — csak a régi témáról folyt a szó. De másképen, mint azelőtt. Kevesebbet, halkabb hangon beszéltek. De Jenőnek néha reszketett a hangja s akaratán kívül oly igazságokat mondott miknek, ha nem volnának valók, bók volna a neve. S viszont, ha Ilonka néha ránézett — bájos arca valami magasztos kifejezéstől ragyogott, selymes pillái alól valami különösen meleg, angyalian tiszta tekintet röp-pent a Jenő arcára.

Furcsa napok voltak ezek! Az ifju épp' úgy meghasonlott önmagával, mint a leány. Vágytak reá, hogy hosszasan, melegen egymás szemébe nézzenek s — kerülték egymás tekintetét. Ohajtották, hogy egymáshoz simuljanak s — minél messzebb ültek egymástól. Szerették egymást és — remegtek a pillanattól, melyben találkozni fognak . . .

. . . Már csak egy forró napsugár kellett, hogy a szívükben feledező virág teljes pompájában kinyíljon . . .

. . . Tul az Oceánról levél jött. Azt írta benne Bundeá, hogy nem sokára visszatér a havasok ölébe rejtőző kis faluba. S akkor valóra válthatják a mult édes reményeit, életté a jelen színes álmait . . . Már alig várja azt a boldog pillanatot, melyben Iluskáját viszontláthatja. Reméli, hogy édes lesz ez a perc, édesnek kell lennie, mint amilyen szomorú volt ránézve az az óra, melyben bucsuzás nélkül elhagyta azt a kis falut. Ugy érzi, van joga a boldogsághoz, mert annak megszerzéséért dolgozott, türt, nélkülözött. Joga van a boldogsághoz, mint az élethez s ha előbbivel nem ajándékozta meg a gondviselés: eldobja magától az utóbit is . . . Ha szívét nem fogja melengetni egy másik szív lángja: hűljön ki végképen az a kis husdarab . . .

Ilonka elsápadt. Reszkető kézzel nyújtotta oda a levelet Jenőnek. Ez átvette, elolvasta. S a férfi, ki, midőn a rokonszen-

nek egy-egy vékonyka szálát fűzte a kékszemű lányka lelke s a saját lelke közé: reszkető hangon beszélt — most, midőn e csillogó fonalakat mind egyszerre széjjel akarta tépni, nyugodtan csengő hangon szölt.

— Ilonka! Most, hogy utoljára beszélünk egymással, úgy vélem, kimondhatom a régtől táplált érzélem: én szeretem magát. Tudom, én se voltam kegyednek ellenszenves soha. Az utóbbi időben talán szerettem is . . .

A lány bájos feje alig észrevehetően megbillent, Igent intett.

— Látja, nem habozok, midőn kimondom, hogy ez az érzés csak — csalódás volt. Délibáb. Nem volt komoly szerelem. Egymásra voltunk utalva. Gyakran láttuk egymást. Sűrű érintkezésünkben szükségképpen rokonszenvennek kellett fakadnia. De a rokonszenven még nem szerelem . . . S ha az volna is. Van e jogom, van-e jogunk egymás szívét összezuzeni? A mi szívünk csak vérzeni fog s ez csak nekünk fáj. Azaz csak nekem, Önt megvigasztalják a mult emlékei a Bundeá önfeláldozó szerelme s a bájos jövő. Ne felejtse, mennyit tett ez az ember magáért, a boldogságáért. Énrám ne is gondoljon többé. Én is igyekszem megvigasztalódni, hiszen vannak édes és . . . fájó emlékeim . . . Isten vele!

A leány lehajtott fővel nyújtott kezet. Egy faluban laktak, — egy oláh fa-

fagyalt állott a közönség rendelkezésére, — dicsérve a fogarasi gazdasszonyoknak, a jótékony cél érdekében kifejtett nemes áldozatkészségét.

A pezsgős és büffé teremben városunk legszebb és legbájosabb asszonyai közül egybehányan felváltva gondoskodtak a közönség kifogástalan ellátásáról. Az előszobában állott a blokk pénztár. Az előrelátó rendezőség azért állította fel, hogy a szokásos és nem egyszer elfajuló jótékonyági zsarolástól megkímélje a közönséget. Itt ugyanis kiki tetszése szerint válthatott a megszabott áron a különböző étel és italneműeknek megfelelő blokkot, — melyek ellenében a pezsgős és büffé teremben ételeket, italokat szolgáltatnak ki.

A többi mellékhelyiségek ruhatárákká, — kalikosok gyülekező helyévé és szeparékká voltak átalakítva.

A közönség, amely már hét óra felé kezdett szállingózni a vármegyeház felé, 8 óra után kiapadhatatlan tömeggé nőtt. Kocsi kocsi után hozta az elegáns érkezőket, álarcos hölgyeket és urakat. Így tartott ez egészen fél 10 óráig.

A mikorra a gyülekező terem megtelt a csinosabbnál csinosabb kalikosokkal és már mindnyájan együtt voltak, a vigalmi bizottság 3 tagu küldöttsége dr. Zankó Emil, dr. Hámoszky Oszkár és dr. Darányi Kálmán a főispánné Ő méltóságát, mint a bál elnöknőjét magánlakásán felkeresték, felkérték a bál megnyitására, egyidejűleg átnyújtva neki a vigalmi bizottságnak izléses tearózsa csokrát.

Pontban egynegyed 10 órakor lépett be a terembe az elragadóan bájos elnöknő, gyönyörű rózsaszínű foulárdsejtem kalikójában, Zankó Emil vigalmi bizottsági elnök karján, a Hunyadi-induló hangjai mellett.

Vele együtt vonultak be külön ez alkalomra ideérkezett vendégei: édesanyja Pekri Sándorné, Széll József főispánunk kar-

ján, br. Kemény Istvánné, dr. Darányi Kálmán karján, továbbá Földváry Ödön, Kispál László, Perczel Miklós, Pekri Géza és dr. Kovácsy Andor, míg a szintén vendégül érkezett Schumacherné Szabó Margit a kalikosok között vonult be.

Mialatt pár pernyi fesztelen társalgás fejlődött ki az elnöknő és a körülálló hölgyek között, a fűtött folyosón az izléses kék és rózsaszínű kaliko jelmezbe öltözött hölgyek sorakozni kezdtek. Az aranyifjúság nagyrésze a kaliko jelmez alapszíneinek megfelelően mintázott mellényt viselt.

A bevonulás pontban fél 10 órakor kezdődött. A 44 párból álló festői benyomást keltő kalikos menet, Bizet Carmen indulójának hangjai mellett, karneval jelmezben Szilágyi Béla vezette a terembe. A menetet háromszori körbevonulás után megállott a zenekari dobogó előtt, mire a cigányok rázendítettek a „Huncut a vármegyére“ régi pattogó csárdásra. Ezzel kezdetét vette a tánc, mely a legkedélyesebb és legközvetlenebb hangulatban kivilágos kiviradtig tartott.

A táncok sorrendjét az izléses és művészi kivitelű táncrend tüntette fel, melyet Szilágyi Béla közigazgatási gyakornok rajzolt mesteri kézzel.

A csárdást követő boston után Mozart „Don Juanjának“ egy gyönyörű részlete hangzott fel s ez édes, finom, halk zeneszó mellett bevonultak a Gavotte táncosok. Egy pillanatra a roccoco korbá képzelte magát mindenki s visszafojtott lélekzettel nézte a graciosus táncot, a melyet 14 szebbnél-szebb fiatal hölgy lejtett.

A táncban résztvettek:

Aladics Erzsé, Bács Etelka, Czinege Margit, Furka Jeni, Horváth Etus, Höhr Margit, Kremling Bella, Lesmann Ella, Pokol Mici, Poparad Eugenia, Rusz Ilus, Trepches Margit, Várnai Mariska és Várnai Margit.

A Gavotte-ot nagy türelemmel, dicsóretes buzgalommal és odaadással tanította

be Fényes Janka városunkban időző balett mesternő, ezzel is tanusítva szakavatottságát.

Meg kell még emlékezzünk az estély egyik kiemelendő epizódjáról. A nagy számban megjelent románságra való tekintettel ugyanis a bál elnöknőjének határozott óhajára a „Hora“ és „Sirba“ román táncokat is eljárták, a melyet a magyarok a románokkal testvéri egyetértésben lejtettek; az utóbbi táncot dr. Senchea János, városunk román intelligenciájának vezető tagja rendezte.

A terem felséges látványt nyújtott, a hölgyek estélyi öltözékei, a rózsaszín és kék kalikok, sűrűn látható kék czingulusos gör. kel. papi öltönyök, fekete frakkok és csillogó tisztai uniformisok pazarul váltakozva, harmonikus összhangba olvadtak egybe. A karzat roskadásig megtelt előkelő hölgyközönséggel.

Nagyszámban volt képviselve a vidék, különösen a sárkányi intelligencia közül jelentek meg számosan — de láttunk szomszéd vármegyebelieket is.

Borzea Miklós esperessel élén impozáns számmal jelent meg a vármegyebeli gör. kel. román papság. Ott volt a jegyzői kar, s szépen volt képviselve a tanítószáz is, — és mindannak dacára, hogy száz nőgyelet e héten rendez mulatságot, nagy számmal jelentek meg a helybeli száz intelligencia tagjai is.

Az első négyest — melyet Fejér Gyula rendezett — 102 pár táncolta.

A négyes után következett a szünóra. A szünóra alatt élénk vidámság töltötte be a pezsgős és büffétermet, s a separékat, — a mely a szünóra utáni csárdásban érte el tetőpontját.

A mulatság és a tánc a legpompásabb hangulatban folyt és belenyult a reggeli órákba.

A bál sikere elsősorban az elnöknőnek Széll Józsefné főispánnénak érdeme. Az előkelő, bájos fiatal asszony a jótékony cél

luban. És soha többet nem találkoztak egymással.

A kereszturi sokadalom.

Irta: Gagyi Jenő.

A sokadalmat hivatalosan vásárnak, Kereszturt pedig Székelykeresztturnak hívják, de akármilyen néven emlegessük is őket, annyi bizonyos, hogy a Kereszturi sokadalom semmivel sem különb bármely más székely sokadalomnál, s ha mégis irni akarok róla, jó előre ki kell jelentsem, hogy azért a történetért előbb Agyagfalvára kell menni, sőt a gyökere Udvarhelyre is elnyulik. Hősét nevezzük Nagy Jánosnak; az igazi nevét nem akarom kiírni, mert hátha Agyagfalvára vet még valamikor a sors, s vannak embeerek, a kik az indiscretiót nem igen szokták megbocsátani.

Azt minden ember tudja, hogy a Kis-küküllő folyó, és vízből meg halból áll, de azt csak az okos emberek tudják, hogy a víz és a hal arra való, hogy használja az ember, melyiket a mire lehet. Ugylátszik azonban ezek szerint, hogy a megye urai nem valami okos emberek, mert megtiltották a kenderáztatást a Küküllőben, mert hogy a halat kiöli. Halat azonban fogni nem szabad, mert a finác és csendőr őrzi, különben sem dolgos székely embernek való

az az időlopás, horgas szeget lógasson nap-hosszat vízbe. Urnak való a, meg cigánynak. Tehát a halnak nem veszi semmi hasznát a székely, annál inkább kellene tehát a vizet használni, s ime megtiltják a kenderáztatást. Hát akkor mért folyik egyáltalában a határban a Küküllő? Hogy kiáradjon s a szénát elhordja? Vagy hogy a gyermekeknek legyen mibe fuladni?

Nem tudom, így gondolta-e ezt végig Nagy János uram vagy csak természetes makaossága vitte rá minden bölcselkedés nélkül, hogy a rendelettel nem törődve, kendert hordott a Küküllőbe. A kisbíró pedig nem azért hivatalos ember, hogy ezt elhagyhatta volna, tehát utánna ment, hogy tettenérje. A dolog vége röviden az lett, hogy mindketten bekerültek Udvarhelyre, a kisbíró a kórházba, Nagy János a tömlecebe. Hanem, hogy nincs igazság a földön, az abból is látszik, hogy Nagy János előbb haza került, mint a kisbíró. Pedig nem is nagyon vágyott haza; kényelmesen élt odabenn, jó kosztja volt, csak épen esténként nyugtalanodott, hogy megitatja vajjon az asszony az állatokat.

Mikor kitelt az ideje, vállára vetette a tarisnyát, benézett a Botos-utbai korcsmába, kapott is szerencsésen egy bögözi alkalmi szekeret, s elindult haza. Galambfalván megálltak egy kis áldomásivásra, ott egy derzsi embertől hallotta meg a legfrissebb hírt,

hogy a csüre teteje leégett. No tessék! mihelyt nincs otthon a gazda már nem ügyelnek, már baj esik.

Nagyon savanyu kedvvel állított be János gazda falujába. A derzsi szomszéd bizony igazat mondott: messziről feketétlet felé a csür szenes oldala, komoran vizsgálgatta; egy néhány gerendát lehet még használni, de a nagy része az ördögé, szerencsére üres volt, az állatokat is ki lehetett hajtani belőle, de hát csak nagy kár ez így is, nem éri meg ez a kender áztatás.

Egész nap járt-kelt, számitgatott. Százötven forint kellene épen az építésre minden mellékessel együtt. Csak hogy honnan szedje ezt a rengeteg pénzt? Az idejé termés ára már elment, adósságot pedig nem szeretne csinálni, mert tudja, hogy azt csak meg kell kezdeni, s nő az magától, mint az árvíz. Az a kender, az a kender!...

Harmadnap este átment Farkas Mihályhoz, az alszegihez, a kinek az apja elveszett odabé Oláhországba, mikor a leányát keresni Bukarestbe ment. Rokonok valahonét, de pontosan aligha tudná egyikök is megmondani, hogy miről, fő az, hogy jó viszonyban vannak, a mi abból is látszik, hogy Farkas Mihály semmit sem látott a kender miatti verekedésből, pedig három lépésre kiszált tőlük. Hát ide ment be János.

(Vége köv.)

érdekében emberfölötti munkát végzett. Már hetek óta nap-nap után tárgyalt és értekezett úgy a rendezéssel, mint az estély előkészítésénél közreműködő iparosokkal és kereskedőkkel.

Személyesen végezte és ellenőrizte az összes előmunkálatokat. A nagy terem és a melléktermek hatásos díszítésénél egyéni nemes ízlése érvényesült.

A rendezés és díszítés munkájából oroszlánrész illeti Zankó Emil vigalmi bizottsági elnököt, a ki reggeltől estig talpon volt a gondos figyelmét nem kerülte el a rendezés és díszítés legapróbb részlete sem. Nagy szakértelemmel, személyesen, egy percnyi pihenés nélkül végezte a nagy terem feldíszítésével járó fáradságos nehéz munkát.

A terem sikerült díszítése méltó jutalma volt fáradozásának.

Odaadó segítőtársa volt dr. Hámorszky Oszkár, a ki lelkesen támogatta gazdag tapasztalataival és közismert agilitásával.

Nagy munkát végzett Novák János, a ki a kaliko szövötteket áldozatkészen beszerelte és a jegyeket lelkes buzgósággal elárúsította. Ugy szintén dr. Lesmann Henrik is, a ki mint a fiók egyesület pénztárnoka a bonyolult számadásokat lelkiismeretes pontossággal végezte.

Ezúton nyilvánítja a rendezőség hálás köszönetét mokcsai Mokcsay Endre m. kir. honvédőrnagy urnak, aki a jótékony célra való tekintettel a díszítési munkák végzésére átengedte a m. kir. honvéd legénység egy részét.

Meg kell emlékeznünk városunk azon nemes szívű hölgyeiről, a kik a pompás étellekről és italokról szivesek voltak gondoskodni és ezzel az estély anyagi sikerét nagyban előmozdították.

A pompás étellekről és italokról a következő hölgyek gondoskodtak: Albrich Károlyné, Aladics Emilné, Ambrus Józsefné, Abel Janka, Ancsán Józsefné, Boeskor Ádámné, Belle Sándorné, Botta Anna, Botta Károlyné, Balla Károlyné, özv. Borosnyai Béláné, Boér Ida, Borzea Miklósné, Dr. Bauszner Guidóné, Bisztray Józsefné, Bodnár Józsefné, Bács Jenőné, Deubel Julia, Dr. Deáky Lorántné, Dr. Dániel Ödönné, Fleischmann Hermanné, Fácányi Árminné, özv. Gregus, Jánosné, Herszényi Imréné, Héjas Pálné, Hobbian Jánosné, Dr. Hochmann Nándorné, Dr. Hámorszky Oszkárné, Hermann Jánosné, Hodis Gyuláné, Hofer Adolfné, Dr. Kelemen Adolfné, özv. Köntzei Gyuláné, özv. Krausz Vilmosné, Dr. Lesmann Henrikné, Mokcsay Endréné, Mór Istvánné, Neumann Bernátné, Novák Jánosné, Oláh Béláné, Dr. Pertia Tituszné, özv. Pisztelka Péterné, özv. Parászka Antalné, Roth Henrikné, Rieszdorfer Lászlóné, Özv. Ruzs Jánosné, Schul Henrikné, Dr. Senchea Jánosné, Steinburgi Pildner Viktorné, Szentpétery Jánosné, Turcu Jánosné, Thierfeld Dávidné, Várnai Sándorné, Wenk Agostonné, Vodráska Vencelné, Virágh Károlyné, Dr. Urdea Györgyné, Zankó Emilné, Zsombori Ignácné, és Török Bálintné.

Nem mulaszthatjuk el, hogy itt e helyen is köszönetet ne mondjunk Rössler Alfréd úrnak, a ki a terem világítási berendezését, — a jótékony célra való tekintettel — teljesen ingyen végezte.

A kárpitos munkákat Löwy F., a festészeti munkát pedig Rigly János végezte.

A zenét Ruzs János zenekara szolgáltatta, teljes megalégedésre.

Az estély bevétele mintegy 2000 korona volt.

A jelenvolt hölgyek közül a következőknek sikerült neveit feljegyezni:

Aladics Emilné és Erzsike, Albrich Jánosné, Belle Sándorné, Boeskor Ádámné, Borsai Gézáné, özv. Benedek Gyuláné, Bisztray Józsefné, Boér Györgyné, Becsek Rózsika, Boér Ida, Barbát Péterné, Barabás Károlyné, Borzea Miklósné, Botta Anna, özv. Borosnyai Béláné, Bács Károlyné és Etelka, Bodor Béláné, Balla Károlyné, Balthes Károlyné, Botha Károlyné, Czinege Jánosné és Margit, Cserey Béláné, Dombrády Gyuláné, Dr. Dániel Ödönné, Dr. Deáky Lorántné, Daminné Jakab Margit, Özv. Fleissig Lipótné, Rezsű és Ilka, Fleischmann Hermanné, Özv. Fleischer Adolfné és Aliz, Özv. Furca Adrienné és Eugenia, Fényes Janka, Gáspár Bogdáné, Göcs Irén és nővére, Grama Kelemené, Gidófalvy Kázmérné, Dr. Harmath Jenőné, Herszényi Imréné, Dr. Hámorszky Oszkárné, Hermann Jánosné, Dr. Hochmann Nándorné, Herszényi Béláné, Hofer Adolfné és Mancika, Hochmann Izidorné, Horváth Annuska és Etel, Halmy Gyuláné, János Ernőné, Jakab Antalné, Illgner Károlyné, Dr. Kovács Béláné, Özv. Köntzey Gyuláné és Margitka, Kremling Bella, Kodrea Györgyné, Dr. Kelemen Adolfné, Kaufman Etel, Kresun Jánosné, Kovács Jánosné, Dr. Lesmann Henrikné és Elluska, Langa Valérné, Lesmann Irénke, Madácsi Gyuláné, Modjesch Pálné, Mokcsay Endréné, Dr. Micu Andrásné, Novák Jánosné, Oláh Béláné, Dr. Pertia Tituszné, Patak Manóné, Pokol Micike, Poparad Damaskinné és Eugenia, Popp Györgyné, Poparad Aronné, Dr. Rosenberger Jánosné, Rednik Péterné, özv. Ruzs Károlyné és Iluska, Rössler Alfrédné, Rieszdorfer Lászlóné, Schul Henrikné, Szabó Károlyné, Dr. Schul Albertné, Szabó Margit és Szuzska, Stavarsz Hugoné, Schönberger Erna, Szászsebesi Valérné, Szenes Manóné, Siegler Gyuláné, Szentgyörgyi nővérek, Dr. Török Jánosné, Kató és Böske, Tulbure Jánosné, Thierfeld Dávidné, Dr. Urdea Györgyné, Urszu Györgyné, Wenk Agostonné, Várnai Sándorné, Mariska és Margit, Vlaidu Miklósné, Vajda Lajosné és Pirozka, Wolf Teobáldné és Trudchen, Wazek Adolfné, Zankó Emilné és Zavicsa Gézáné.

Felülfizetések. A folyó hó 1-én rendezett Kalico estélyen felülfizettek:

20—20 koronát: Darányi Kálmán dr., Deáky Loránd dr. és özv. Gregus Jánosné.

10—10 koronát: Belle Sándor, Bika János, Fleissig Gyula, özv. Fleissig Lipótné, Ludvig Alfréd dr., Pertia Titusz dr., özv. Pleskott Györgyné, Péchy Oszkár, Schönberger Hermann, Szent Bálint, dr. Török János és özv. dr. Turcu Jánosné.

8—8 koronát: Bokross Emil és Thierfeld Lipót.

7 koronát Dombrády Gyula.

6—6 koronát: Hochmann Nándor dr., Rosenberger János dr., Szabó Károly, özv. Schul Józsefné, Schul Albert dr., Schul Henrik és Ursu György.

5—5 koronát: Balthes Károly, Botta Anna, Grama Vince, Gáspár Bogdán, German József, Fejér Gyula, dr. Hámorszky Oszkár, Hoffer Adolf, Kelemen Adolf dr., Kovács Béla dr., Kovács Károly, Kalab Ödön, Kincses Elemér, Mosoi Axente, Novák János, Papp Rezső dr., Popa Jakab, Reisz Árpád dr., Rieszdorfer Lászlóné, Steinburgi Pildner Albert, Steinburgi Pildner Viktor, Szentpáli

Gyula, Senchea János dr., Turcu Pompiliusz, Várnai Sándor, Voda János és Zankó Emil. 4 koronát: More István.

3—3 koronát: Barbát Péter, Borsai Rezső, Botta Emil, Cserey Béla, Fleissig Arnold, Földváry Ödön, Goldberger Imre, Herszényi Traján, Hermann János, Kispál László, Krausz Sámuel, Kontesveller Károly dr., Kovács Gábor, Martin József, Pekry Géza, Roth Sámuel, Szenes Manó és Wildmann Kálmán.

2—2 koronát: Budák Miksa, Boér György, Csapó Ferenc, Dobrin Miklós, Crizan Ábrahám, Flitter Jeromos, Fodor Lajos dr., Farkas Lajos, Gábor Sándor, Gliuska János, Grama Kelemen, Héjas Pál, Hochmann Izidor, Illgner Károlyné, Kraciun Miklós, Langa Valér, Lázár Péter, Lesmann Henrik dr., Marinescu János, Modjesch Pál, Moldován Péter, Oana Illés, Pál Endre, Popa György, Récei Valér, Sztán János, Siandru János, Suciu Fülöp, Schul Richard dr., Serban Dániel, Székely Manó, Tulbure János, Vogel Manó, Vadas József, Welther János, Watzek Adolf, Zakariás Antal.

1—1 koronát: Bunghea György, Barika Szilveszter, Clontia Miklós, Chiusdea Máté, Czinege Imre, Foka Mihály, Literat Valér, Löbl Jakab, Löbl József, Matlák József, Musiat Aurél, Manecutia Illés, Martin D. József, Moldován György, Markó Etelka, Ornstein Maier, Popa Sándor, Popp Vince, Poparad Aronné, Pria Valér, Recean Traján, Salamon Leo, Turdean György és Zagan Hariton.

50—50 fillért: Barbat János, Barbat György, Bursan Chirill és Voila Miklós.

40—40 fillért: Bika Absolon és Stelea Galakteon.

A lapzárta utáni felülfizetők névsorát a következő számban fogjuk közzétenni.

Fogadják a nemes szívű adakozók hálás köszönetünket.

A Vörös Kereszt Egylet fogarasi fiókjának Válaszmánya.

Fogaras hajdan és most.

Nem akarunk itt befejezett és kerekded munkát irni, hiszen ez nem ide tartozik. Lapunk mult számában azonban a népszámlálás adatait közölve már megemlítettük, hogy visszatérünk még az ott előadott népszámlálási adatok fejtegetésére. Mielőtt tehát ezt röviden megtennők, ki kell ténünk Fogaras multjára is, hogy így összehasonlítást tehessünk a hajdani és a mostani Fogaras között.

E célból tavaly, a vásárvámügyben közreadott cikksorozatunk történeti adataiból — a népszámlálás alkalmából kifolyólag ismételtén — leközljük az idevonatkozó történeti adatokat röviden, azokat az adatokat, amelyeket hosszan és részletesen, hiteles okiratok és alapos kutatás alapján tárgyaltunk már a fentebb említett cikksorozatban, mult év januárjában.

II. Ince pápának egyik 1204-ből való iratában Calo Joannes, a bolgárok királya egyszersmind „oláhok királyának” is nevezetik. Minden kétséget kizáró dolog, hogy az okmányilag „Terra

Blaecorum"-nak nevezett terület a mi vármegyénket képezte és a „Terra Bulgarorum“ egy része volt.

Maga Fogaras, mint tulajdonnév egy 1231-iki okiratban szerepel először, ahol világosan ki van mondva, hogy a Fogaras, de különösen Szombathely (a mai Szombatfalva) vidékén levő blak birtokok azelőtt a bolgárokéi voltak és Fogarashoz tartoztak. Ezen okirat Fogaras vidékének legrégebb birtokosául Truhet és őseit tünteti fel. A XIII. század végén Ugrin mester bírja Fogarast és Szombathelyt, mint ősi örökét, melyet — mivel jogtalanul vették el tőle — 1291-ben III. Endre királytól per útján visszanyer. Akkoriban Fogaras vidékét szászok, oláhok és székelyek lakták, mint új telepesek. Ugrin e híres pörére III. Endre király egy okirata emlékeztet.

A királyi várakhoz mindig nagy területek tartoztak. Fogaras is királyi vár lévén, a nagy kiterjedésű földet benépesítették. Így egy-egy kiirtandó erdő-részre szláv birtokosok, knézek, vajdák, bojárok jöttek. De a tatárjárás az amugy is gyér népeiséget elpusztította. A tatárjárás után a Romániából való bevándorlás könnyen ment, az akkor elhagyatott, ur nélküli vidékre. Így keletkezett azután a „nova plantatio terrae Fogaras“ és mivel egyes oláh vajdák a telepítésnél érdemeket szereztek, ajándékba kapták a királyoktól Fogaras földbirtokát és ezért nevezik magukat, mint pl. Vlád 1369-től „vojvoda Transalpinus“ mellett „dominus novae plantationis terrae Fogaras“, — s mint ilyen adományozta 1372-ben Dobokai Lászlónak a Fogarashoz tartozó falvakat: Sinkát, Venicét, Kucsulátát és Hévizt, benépesítés céljából. Ez a László volt az oláh vajdák közül Fogaras első tulajdonosa. Később, mint Zsigmond király által adományozott hűbér Dán, (1373 — 1383) azután Mirese (1383 — 1419) majd Dán (1420 körül) utána Vlád Drakul (1430 körül) birtokában volt. Még az itt felsoroltak után is következik egynehány oláh vajda, úgy hogy Fogaras csaknem egy évszázadig (1369-től 1464-ig) a havason inneni vajdák magyar birtokát képezi.

A vár építéséről semmi biztost nem tudunk, amennyiben erről szóló történeti okmány nincs. A monda persze hamar készen van, hiszen az utszélen álló kő-rakást is bevonja tarka hálójával. A rege szerint egy bolgár főúr építette a várat és mivel pénze elfogyott, fagarasokat készítettett és ezzel fizette munkáit. Vannak, akik Auguztus császár, mások Traianus művének állítják, anélkül, hogy számot adnának róla, hogy a történelem eseményeivel kapcsolatban, miként történhetett volna ez. Leghihelebb azon állítás, hogy Apor László erdélyi vajda 1310-ben építette és mivel

a vár fából volt, Favárosnak hívták, ami oláhuul Fag-oras (bükkváros) és így keletkezett a Fogaras név, amint Reschner ezt, nem egészen alaptalanul gondolja. Apor László szereplése után 56 évvel, 1366-ban szerepel a történelemben ismét Fogaras.

Nagyobb jelentősége akkor kezdődik, amidőn a vár, a hozzátartozó jószágokkal többé már nem az oláh vajdák hűbérbirtoka, hanem a magyar korona tényleges birtokába visszaszámazik. Mátyás király adóreformjai Erdélyt felkelésre indították 1467-ben. 1471 és 1484-ben. Az erdélyi magnások és szászok azon panaszára, hogy a köztük lakó oláhok az ő birtokaikat tüzzel-vassal pusztítják, Mátyás király 1484. nov. 17-én meghagyja az erdélyi vajdának János grófnak „de Szentgyörgy et Bazin“ hogy az oláhokat lecsillapítsa, a lázadóknak fejét vegye s ha még tovább is nyugtalanok, őket kiirtsa.

1484 végétől Fogaras tulajdonosa a magyar állam, a birtok azonban gyakran változtatta használó urát. Kiváló magnások, fejedelmi ivadékok, végül a fejedelm-aszonyok kapják. A XV. század végén és a XVI. század elején Fogarast Korvin János herceg bírja, 1505. év őszén azonban meghalt és utána II. Ulászló, Bornemissza Jánosnak adja, aki a vitéz Tomori Pált küldte ide.

1535. évről feljegyezve találjuk, hogy olyan inséges idők jártak, hogy Fogaras szegény lakossága döglött kutyákkal és macskákkal volt kénytelen magát az éhhaláltól megmenteni. 1538-ban a vár renoválásáról vannak adataink. Körülbelül 1526-ban kerül Mayláth István birtokába, akit tudvalevőleg 1541. július 19-én fogott el a török, csellel csalván ki várából, s rabságra hurcolva. 1550. év karácsonyában halt el Mayláth István, de a vár továbbra is a család kezében maradt.

A Batory család fejedelmi udvara is itt volt, ebben az időben kezdett felvirágozni Fogaras, bár a többszörös csatározás nem volt a fejlődés hasznára.

1613. októberében Bethlen Gábor került a fejedelmi székbe. A vár újraépítésével tette nevét emlékezetessé Fogarason. Rákócy György 1640-ben fejezte be az újraépítés nagy munkáját. Bethlen Gábornak a vár átalakítására vonatkozó utasításai 1623. év január 15-ről fennmaradtak és így az akkori fogarasi életről is némi képet nyújtanak.

Rendkívül érdekesek ezek az utasítások, de sajnos, e helyen nincs elég terünk és nagyon is eltérnénk a tárgytól. Azonban jelenlegi célunk legelső adatát itt találjuk feljegyezve. A fejedelm egy leszámolási könyve ez a rendkívül fontos okmány amelyben a vár összes hivatalnokai és személyzete,

ezek évi fizetése fel van sorolva. A fogarasi uradalom és a földek birtokosainak jegyzéke, amelyből kitűnik, hogy Fogarason akkor 132 háztulajdonos volt és hat utcája: a Székely, Malom, Bethlen, Olt, Galaci és a Vársor. A fogarasi uradalomnak akkor 1500 jobbágya volt. Bornemissza Anna 1662. máj. 12-én kiadott regesztrumából látjuk, hogy Fogarason volt akkor: altábornagy, udvarbíró, börtönfelügyelő, kulcsár, számvevő, magtáros, csürbíró, kádár. Voltak ácsok, üvegesek, korcsmáros, pap, káplán, iskolamester, magyar diákok, a magyar udvar bírása, vámos, csónakosok, löportáros, ágyusok, várszolgák, borkereskedők, ecetes, kertész, órás, lakatosok, kovácsok, vincellér, bojtárok, fazekas, vízfordó, várdarabontok, fényező, kömivesek, kárpitások, pásztorok, foglyok, cigányok stb.

És itt értük el tulajdonképeni célunkat, a legelső részletes és hiteles adatot, amellyel összehasonlíthatjuk a legutóbbi adatainkat.

Tehát 1623. év január 15-én Fogaras 132 ház és földtulajdonossal birt és hat utcája, 1500 jobbágya volt. 288 évvel ezelőtt volt ez. És ma? Ha összehasonlítjuk az akkori időt a maival, a termékeny béke hiányát, a haladás eszközeinek teljes nélkülözését, nem csodálhatjuk, hogy a fejedelmi udvar itt időzése ellenére is csupán ilyen csekély a fejlődés Fogarason 1623-ig. Hiszen a mai korban tíz rövid év alatt többet kell haladnunk, mint akkor 50 vagy 100 év alatt haladt Fogaras. S mi tűnik ki a népszámlálás mostani adataiból? Semmi egyéb, mint hogy Fogarason a huszadik század gőz és villám-korszakában tíz év alatt háromszázhetvennégy főnyi szaporodással szegyenkezik városunk, a statisztika rovatában horribilis számokkal szereplő más városok mellett.

Mi ennek a leromlásnak, sztagnálnak az oka? Aki ezt megfejtené és csodaszert, arkánumot tudna javasolni, az valóban korszakalkotó munkát végezne Fogaras történetében. A kíváncsi? Az egyke? Az ipar és kereskedelem pangása? A vagyoni leromlás? A drágaság? Hiszen ezek a bajok más városokban is fennállnak és ott mégsem kíséri őket ilyen szomorú statisztika. Megpróbáljuk csekély erőnkhez mérten hétről-hétre tárgyalni azon társadalmi, szociális, gazdasági és politikai bajokat, amelyeknek oroslánrészük van a sztagnálás szomorú eredményében.

Összehasonlításunkat tehát sajnos, azzal kell lezárunk, hogy Fogaras hajdan virágzóbb, életképebb, s aránylag gyorsabban haladó, — a kort arányitva jobban fejlődő életet produkált mint ma. Hogy politikai, társadalmi, gazdasági je-

lentősége sokkal több volt mint most. Ennélfogva mink — eltekintve a technika és a találmányok vívmányaitól — nem dicsekedhetünk a huszadik század vilámgyorsaságával, mink, — különösen szaporodás tekintetében hátrafelé haladunk mint a rák.

Halmi Gyula.

Néhány szó a vásárvámhoz.

Írta: Gagyi Jenő.

A „Fogaras és Vidéke“ 1911. január 8-án megjelent 1-ső számában egy hozzám intézett szíves szerkesztői üzenet jelent meg, mely többek közt a vásárvámot is említi.

Mint hogy fogarasi ismerőseim tudják, hogy a lapnak régóta munkatársa vagyok, a fenti izenetről esetleg azt következtethetnék, hogy én is osztom a szerkesztőség nézetét a vásárvám ügyében, melyet a lap hasábjain tavaly egy hosszú cikksorozatban ismertette, a ref. egyház tulajdonjogát az említett vásárvámra vonatkozólag kétségbe vonta és megátáradta.

Hogy minden esetleges gyanúsításnak elejét vegyem, kötelességemnek tartom most — mintegy erre felszólítva — a nevezett kérdésről véleményemet előadni, annál inkább, mert nagyon sajnálnám, ha a város, — egyetlen magyar lapjának álláspontját magáévá téve, — céltalan és minden tekintetben hátrányos és jogtalan pert kezdene a fogarasi ref. egyházzal.

Evvél a vásárvámmal és ennek jogi természetével nem lehet egy-két szóban végezni; itt hosszas történelmi visszapillantás szükséges, melyet azonban nagyon megnehezít az a körülmény, hogy az ország összes törvényhatóságai közül Fogarasmegye története a legkevésbé ismert, habár talán a legérdekesebb.

Kemény József gróf foglalkozott e vidék történetével az „Erdélyi Hiradó“ néhány tároájában, vele csaknem egyidejűleg Kövály László „Erdély építési nevezetességei“ c. könyvében (1843.), barmine év múlva Hunfalvy Pál (utazásom az oláhok közt (Budapesti Szemle), végül Szadeczky Lajos (A fogarasi vár és uradalom története, Erdélyi Múzeum 1902). Németül Sziwert a Sibenb. Quartalschriftben, oláhuul Densusanu és Turou János külön könyvben, az itteni boércsaládokat Puscariu János ismerteti Fragmenta istorice despre boerii din țera Făgărașului c. Nagyszébenben 1902-ben névtelenül megjelent művében. Egy-egy futólagos vázlat, vagy némely részletkérdés megvilágítása mind-egyik, de kis terjedelműek, majdnem hozzáférhetetlenek, a Szadeczkyt kivéve teljesen kritikátlan, dilettáns művek, melyeknek hűzagos adatai is megbízhatatlanok, s figyelmen kívül hagyják Fogarasnak egészen különálló sajátos helyzetét a magyar korona területén. A sor teljessége kedvéért megemlítem még, hogy katonai szempontból Tamási tábornok foglalkozott a fogarasi vár jelentőségével egy kéziratban maradt munkában.

A megye őstörténelméből semmit sem tudunk. A legrégebbi írott adatok már mint lakott területet ismerik: megvan a város és az Ott partján elhúzódó falusór, valamint a fogarasi és sárkányi járás néhány félreeső községe. Ama „Felső“-nek nevezett faluk mind későbbi települések irtásokon, legfiatalabb község Ujsinka, melyet a határőrséghez

csatolt Sinka kivándorolt lakói alapítottak az erdők között 1764-ben. Komána, Jás, Besimbák neve törökfajú lakosság emlékéét őrzi, mellettök régi szláv, újabb oláh, magyar és szász telepek keletkeztek.

Ez az erdős, mocsaras vidék azonban meglehetősen félreesett az ország testétől, s nem igen törődött vele senki. Névleg Fehérmegyéhez tartozott, 1222-ben a német lovagrend kéri magának, már ekkor királyi birtok. 1291-ben III. Endre az összes időközben Erdélybe szivárgott rakoncátlan oláhságot ide akarja koncentrálni, ekkor már jelentős birtok, melyet a Hermány nembeli Laczk (hibásan Laczkfi Apor) család kezel; 1311-ben építi Laczk a várat. A vegyes házbeli királyok a közben oláh, szláv és kun elemekből kialakult Havasalföld vajdájának adogatják hűbérül, a kik felveszik a „Fogarasföld hercege“ címet; 1368-ban László, 1395-ben Móricvajda írja magát fogarasi hercegnek. A XV-ik század eleji parasztlázadás alkalmával itt is olyan forrongás van, hogy 1434-ben törvényt hoznak, hogy „perfidí Valachi de Fogaras penitus interfici jubentur.“ Persze csak írás marad, mert már 1460-ban a Dán vajda kezén találjuk. 1467-ben kimondja az országgyűlés, hogy a birtok „pure fiscale et inalienabile“ korona birtok, melyet külföldinek nem lehet hűbérül adni; Mátyás király 1475-ben a szász nemzetnek adja zálogba, de 1486-ban a várat már Geréb Lászlónak inscribálja. A szászok és Gerébörökösök évtizedekig veszekednek rajta, kis ideig Bornemissza János is bírja s használja is 1526-ban a fogarasi hercegi címet.

1527-ben Nádasdi Tamásnak és sógorának Májláth Istvánnak adja János király, 1531-ben és 1541-ben Ferdinánd. Májláth tényleg birtokba is veszi, s kis királyként uralkodik a területen, törökfokságba kerülté után veje, Báthory András, majd fia Májláth Gábor bírja, ez 1567-ben eladja János Zsigmond fejedelemnek, aki egy év múlva 30000 frt. ért zálogba veti Békés Gáspárnak. A lázadó Békéstől az új fejedelem, Báthory István tegyverrel foglalja el, s ujra korona birtokká teszi, míg fia Zsigmond a trónra kerülve feleségének, Mária Krisztiana osztrák hercegnőnek adja jegyajándéku. Ettől kezdve kézzől-kézre jár az egyes fejedelemasszonyok között, míg végre az utolsó fejedelem II. Apafi Mihály elhunytával visszazáll a kincstárra, 1764-ben egy részét kihalásig a határvidékhez, a többi a vár kivételével elzálogosítják a szász egyetemnek 1768-ban 99 évre, melyből azonban 105 esztendő lett, míg végre 1873-ban hosszas per után felszabadult s a magyar törvényhozás a felosztott Felsőfehérvármegye egyes darabjaival és a Brassóvidéktől elvett töröcsvári járással egyesítve külön törvényhatóságot alkotott belőle 1876-ban.

Ez volna a külső történelem rövid vázlatja, sokkal fontosabb azonban a lakosság és közigazgatásának története. Középkori életéről csak annyit tudunk, hogy a mindenkori várurnak hűbér birtoka volt, s az tetszés szerint rendelkezett vele. A magyar lakosság a török harcok alatt teljesen kipusztult, vagy beleolvadt az oláhságba, valamint a többi más ajkúak is; a fejedelmek alatt birtokadományozásokkal sok magyar és székely nemes kerül a megyébe (Görgei, Cserei, Székely, Komáromi, Enyedi, Halmágyi, Teleki gróf, Incédi báró, Csolnakosi, Balazsfi, Fráter, Török, Perneszi, Szilvási, Borsai, Mikes, Baló, Gyulai, Apor, Alina,

Jenei, Jármí, Boncza, Boros, Kereszturi stb. családok) a vár pedig fejedelmi székhely lévén, tiszta magyar város keletkezik mellette; a már a középkorban kialakult magyar jobbágy és szellér telepet elárasztják a székely nemes iparosok, majd a szász bérlők.

A város lakossága már a XVI-ik század végén protestáns, a régi református templom a mai Főtéren állott s az egész piac cinterme volt, a mai evangélikus templom és papilak helyén a református iskola volt — holmi algimnázium féle, melyben többek közt a magyar műnyomdászat uttörője és mestere Misztótfalusi Kiss Miklós is tanított. Az egyház úgy megnőtt, hogy második papi állást is kellett szervezni, s ennek fizetését Lórántfy Zsuzsanna fejedelem asszony biztosítja az uradalomtól kijáró évi 35 frt. készpénz, 22 köből törökbuza és egy hizott disznó kiutalásával 1652-től kezdődőleg, Bornemissza Anna 1664-ben még megtoldja egy hordó borral. Az iskoláról még korábban gondoskodott a fejedelemasszony: 1649-ben tanítói fizetésre adományoz évi 12 forintot, 14 köből törökbuza, 2 disznót és 4 sajtot, megerősítette az adományozást Apafyné 1663-ban megtoldva még évi 4 köböllel, 1 disznóval és 2 sajtval 1682-ben. Ezen évi fizetést rendszeres folyósította még II. Apafy Mihály is, 1715-ből is maradt fen a provisorokhoz küldött utasítása.

(Folyt. köv.)

H I R E K.

— **Kinevezés.** Áll. főgimnáziumunk egyik derék tanárát, *Tass Kálmánt* a vall. és közokt. m. kir. miniszter rendes tanárrá nevezte ki. Csak örömet érezhetünk e jó hír hallatára, hiszen a tövises tanári pálya úgy is kevés örömet nyújt. Őszintén gratulálunk a kinevezéshez és a felelősségteljes munkához továbbra is erőt, kitartást és egészséget kívánunk.

— **Eljegyzés.** *Roóz Emil* Fogarasról, eljegyezte *Mendel Blanka* kisasszonyt Gyergyóbékásról. Gratulálunk.

— **Szülői fogadóórák.** A fogarasi m. kir. állami főgimnáziumban az osztályfőnök és szaktanár urak a szülőket, vagy helyettesiket gyermekeik erkölcsi viseletét és tanulmányi előmenetelét illető megbeszélések céljából a Fogadó szoba helyiségében (I. emelet) a következő sorrendben fogadják:

febr. 6. hétfő	10—11 Halmi Gyula
	11—12 Albert János
” 7. kedd	9—10 Papp István
	10—11 Nádasdi Dániel
	11—12 Tass Kálmán
” 8. szerda	10—11 Papp János
	11—12 Reider Béla
” 9. csüt.	9—10 Ambrózy Pál.
	10—11 Krebsz Ernő
” 10. péntek	8—9 Bausz Gyula.
	10—11 Babits Mihály
	11—12 Vodrácska V.
” 11. szomb.	8—9 Fridrich András
	10—11 Szentirmai I. dr.

Fogaras 1911. febr. 1.

Az igazgatóság.

— **Uj zongoratanítónő.** Közönségünk szíves tudomására hozzuk, hogy Brassóban széles körben ismert és kedvelt zongoratanítónő, Domokos Gézáné városunkba költözött és itt is zongorárákat ad a legújabb, legjobb és legkönnyebb módszer szerint, Apafy utca 36. szám alatt levő lakásán.

— **Adomány a vakoknak.** A fogarasi állami főgimnázium tanulói, mint már évek óta, ez év januárius havának első napjaiban is adakoztak a Vakokat Gyámoltó Országos Egyesület javára. A gyűjtés eredménye az intézet I—VIII. osztályában 29 K. 14 fill. mely összeget az igazgatóság a nevezett egyesület gondnokságának még a múlt hó folyamán beküldött.

— **Adakozás.** A nemesszívü adakozókhoz folyamodik egy nagy nyomorban szenvedő család, ugyanis az apa már 4 hét óta fekvő beteg, a 2 gyerekes anya pedig gyerekágyban, elképzelhető — ha a kereső munkás kezek kereset nélkül vannak, mit kell egy négy tagból álló családnak ily nagy és tartos téli időben szenvedni élelem és fa nélkül. Kéretnek ezuton a nemesszívü adakozók, hogy adományaikat a „Fogaras és Vidéke” kiadóhivatalához leadni sziveskedjenek.

— **A ki gyomrát és emésztését elhanyagolja, százféle betegségnek teszi ki magát.** Azért minden embernek önmaga iránt való legelső kötelessége, hogy a legkisebb gyomorrontásnál vagy jelentkező bélműködési zavaroknál ezeknek rendbehozataláról gondoskodjék. Ennek egyetlen célravezető módja, ha megbízható hashajtószert utján az emésztőcsatorna alapos kitisztításáról gondoskodott. Báró dr. Korányi Frigyes, fővárosi egyetemi tanár, az országos igazságügyi orvostanács elnöke, igazolja, hogy „a természetes **Ferencz József**-keserűviznek már kis mennyiségben véve is rövid idő alatt minden kellemetlen mellékhatás nélkül biztos hatása van.” Óriási előnye, hogy enyhe íze miatt a valódi **Ferencz József** keserűvizet kényes izlésű nők és gyermekek, valamint gyöngye gyomru öreg emberek is szívesen megisszák. Olyan helyekre, ahol nem kapható, a **Ferencz József**-keserűviz széküldési igazgatósága Budapestről közvetlenül szállít. — Fogarason kapható: Thierfeld Lipót és Schul Henrik cégeknel.

— **Egyenesadó kivetőbizottság.** A m. kir. pénzügyminiszter ur az 1883. XLIV. törvény 19-ik §-a, illetőleg az 1910. III. törvény 5. §-ának 2. pontja értelmében az 1911. és az 1912. évek tartalmára az *egyenesadó* kivető bizottságba a következőket nevezte ki. A fogarasi egyenesadó kivető bizottság elnökévé *ifj. Novák János* kereskedő, házbirtokost, elnökhelyettesévé *Czirják János* nyug. pénzügyi titkár, háztulajdonost, rendes tagjaivá: *Krempels Károly* téglagyáros, ház- és földbirtokost s *Maron József* ház- és földbirtokost, vásárvámbérlőt, póttagjaivá: *Cióra József* timár, házbirtokost és *Bucsi Gyula* volt gazdatisztot, fogarasi lakosokat. Ezen bizottságba Fogaras vármegye alispánja ki-nevezte rendes tagokul: *Schnell Ferenc* kereskedő, sárkányi lakost és *Czinege Imre* építőmester, ház- és földbirtokos fogarasi lakost, póttagokul *Thierfeld Lipót* kereskedőt és *Ghimbesán György* iparos, ház és földbirtokost, fogarasi lakosokat.

(x) **Értesítés.** Tisztelettel hozom a nagyérdemű közönség becses tudomására, hogy üzletemben mindentéle könyv és zenemű bármely nyelven és akármelyik országból, — továbbá a legfinomabb írószerek és papírok, teljes bolti áron, s ugyanabban az árban mint bár-

mely más városban — kapható. Ami esetleg raktáron nincsen, portómentesen rendelhető. Azért úgy a fogarasi, mint a vármegyebeli tisztelt vásárló közönség megkímélheti magát az utazókkal — vagy a megrendelésekkel járó kellemetlenkedéstől és fáradságtól, — mert nálam ugyanazon feltételek mellett, sőt jutányosabban és teljesen portómentesen vásárolhat és rendelhet minden, — a szakmámba vágó árut.

Tisztelettel
Thierfeld Dávid
könyv- és zeneműkereskedő.

KÖZGAZDASÁG.

Konyhakerti fűszernövények.

(Folytatás.)

Tárkonyüröm. Magas növésű, nálunk gyakran vadon található növény dugyókérzetű tönkkel és sárga virágokkal. Levései, főzélék, vagdalt husok, mártások, borecet stb. illatosítására igen kedvelt. Mustár készítésénél nélkülözhetetlen. Miután a növény igen magasra nő és szélesre terjeszkedik, utba nem eső helyre ültessük, ahol évekig megmaradhat.

A *szagosrutát* már a rómaiak is ismerték gyógynövényként, marófüszeres leveleit a francziák *Vinaigre de quatre voleurs* készítésére használják. Magról nevelhető, de töoszattással is szaporítható.

Az *ananászcseresznye* vagy *lampionnövény* (*Physalis Franchetti*) gyökérhajtásaiból mindig feljúló növény kinézéssel, ha nagy, narancsvörös lampionalaku gyümölcseivel meg van rakva. A gyümölcs pompás asztali dísz és nyencel sajátságos savanykás ízük miatt igen kedvelik. Magvetéssel vagy gyökérhajtásokkal szaporítható.

A *torma* mindenütt igen könnyen kitűnő eredménnyel kultiválható, ha a talaj mélyre van megforgatva és bőven van rothadt istállótrágyával vegyítve. A torma édes-séget bő öntözéssel nyerjük. Ezeket nagy ültetőfa segítségével tavasszal úgy ültetjük el, hogy felső részük egyenlő magasságban legyen a földdel. Minél hosszabb ideig (3—4 év) marad a torma egy és ugyanazon helyen annál nagyobb és szebb rudakat fogunk nyerni. Miután a nagy, vastag torma gyökerek jól keresett piaci cikk, egyes vidékeken piaci eladásra és kivitelre kiterjedt mértékben kultiválják.

A felsorolt konyhakerti fűszernövényeket Mühle Árpád ismert kertészeti telepe Temesvárott nagy mérvben termeli; növények és magvak az említett cégnél nagy mennyiségben vannak készletben, különösen a tormatermelés részesül ott különös figyelemben és az onnan származó torma gyököcskék kitűnő minőségük folytán a legszelesebb körben ismertek.

A legkedveltebb díszcserjék.

A park- és kertültetvény tájképleti jellege elsősorban a benne felhasznált fák által határozottatik meg, ezek mellett azonban másodsorban az díszcserjék játszanak kimagasló szerepet. A csoportonkénti ültetés és elrendezés a cserjék növésehez és magasságához alkalmazkodik és izléses elrendezés a cserjék növésehez és magasságához alkalmazkodik és izléses elrendezés mellett sokszor egyszerű és olcsó anyaggal nagyszerű hatást érhetünk el. A díszcserjék, más dísznövényekkel összehasonlítva a legolcsóbb ültetési anyagnak nevezhetők, beszerzési árak aránylag igen olcsó, tartosságuk igen nagy s évenként megújuló virágdíszük sok más növényével eredményesen vetekedő. Figyeljük csak meg egy csoport teljes virágu orgonafajtát virágzásuk idejében, ha fűrt fűrt mellé sorakozik és csodás virágbőségük messzire terjedő kábitó illa-

tot áraszt, nehezen fogunk melléje más dísznövényt állítani, amely virágbőség, szingardagság és szépség tekintetében velők versenyezhetne. A kertjeinket és parkjainkat megszámlálhatatlan fajtában és változatban díszítő cserjék, amelyek a kereskedelmi kertészeti telepek faiskoláiban ezer és ezer száma neveltetnek a világ minden irányból hordattak össze, különösen Észak-Amerika, Japán és China járultak hozzá nagy mértékben a gyűjtemény gyarapításához. Kertjeinkben természetesen csak olyan cserjéket alkalmazhatunk, amelyek feltétlenül télálló és az időjárás viszonságaival szemben ellenállóképességgel bírnak. Mühle Árpád kertészeti telepe Temesvárott szépvirágu cserjék tenyésztésével intenzív módon foglalkozik és különös figyelemben részesíti azokat a fajtákat, amelyek gondozás és talajigény tekintetében mindenképpen igénytelenek és kiváló dekoratív tulajdonságokkal is kitűnnek. A következőkben megismertjük a legszebb és leghálásabb fajtákat -

I. Virágcserejék.

Az itt felsorolt fajták igen gazdag és hatásos virággal tűnnek ki és kertek díszítésére a legkedveltebbek és leginkább ajánlatok.

Amygdalopsis Lindleyi. (*Prunus triloba.*) Festői határu díszcserje, ágait május elején a gyengédrózsaszín teljes virágok özőne borítja.

Ceanothus americana. Amerikai virágcsereje gyönyörű színhatással. Virágfürtjei pompás kék színűek.

Corassus japonica és változatai. A japán cseresznye virág cserjék, melyek különösen öregebb példányokon mesés virágbőséget fejtenek. Japánban egész ligetek vannak velük befásítva, ahol virágzásukban a nép ezrei gyönyörködnek.

Cydonia japonica és változatai. A japán birs kora tavasszal virágzik és rikító vörös virágai már messziről ragyognak. A létező legszebb díszcserjék egyike; mindenütt díszlik és gondozást egyáltalában nem igényel.

(Folytatjuk.)

Szerkesztői üzenetek.

Névtelen levelekre és cikkekre nem válaszolunk.

Sz. J. Kolozsvár. Hiteles okmányai alapján meggyőződünk állítása valódiságáról, melyben mi, a magunk részéről, soha nem is kételkedtünk; mert az On ténykedése, kiváló működése, mint lapunk jeles munkatársának is, nyitott könyvként állott előttünk. Mindezek ellenére azonban a beküldött cikket a fennforgó körülmények miatt nem közölhetjük s így legnagyobb sajnálatunkra vissza származtattuk. — Üdvözlét.

Felélős szerkesztő és laptulajdonos:

THIERFELD DÁVID

Hirdetések.

Egy csinosan butorozott szoba Ferencz József-tér 7. sz alatt
azonnal kiadó!

Tudakozódní ugyanott, vagy a kiadóhivatalban lehet. ::

Sz: 500—911. v. t.

Hirdetmény.

Felhívom a város közönségét, hogy hiteltelítendő mértékeit a városi kiadó hivatalnál 8 nap alatt jelentse be, hogy a hiteltelítés iránt intézkedhessen.

Fogaras, 1911. január 30.

Herszényi,
polgármester.

Egy különbejáratu

**butorozott szoba
azonnal kiadó.**

Bővebbet:

SCHUL BÉNINÉL

Görög-utca 30. sz.

KÖHÖGÉS, REKEDTSEG ÉS HURUT ELLEN NIMCS JOBB A

RÉTHY-féle

Pemetefü-cukorkánál

Vásárlásnál azonban vigyázzunk és határozottan RÉTHY-félét kérjük, mivel sok haszontalan utánzata van.

➔ 1 DOBOZ 60 FILLÉR. ➔

Csak RÉTHY félét fogadjunk el!

Ne vásároljon

KÖHÖGÉS

rekedtség, katar-,

nyálkásodás, görcs és hurut-
köhögés ellen mást, mint a
„Drei Tannen“-nal jelzett

≡ **KAISER** ≡

MELL-KARAMELL-T.

A szer biztos sikerét
5900 db., orvosok és magáno-
sok által kiállított bizo-
nyítvány igazolja.

20 és 40 f.-es csomagok-
ban v. 60 f. dobozokban

Kapható: Hermann J. P., Dr. Kontesveiler
Károly, Steinburgi Pildner F. A urak
gyógyszertáiraiban.

Figyelem!

Figyelem!

Özv. Engel Vilmosné

gőzerőre berendezett festő- és vegyi tisztító intézete, FOGARASON.

Elvállalja:

téli kabátok, felöltők, női- és férfiruhák, egyenruhák és keztyük
vegyi tisztítását és festését. A ruhaneműek felbontatlanul, béléssel együtt
festetnek és tisztítottatnak. A vasalás a tisztításhoz és festéshez hozzátartozik.

Pontos és gyors kiszolgálásról mindenkit biztosítva,
támogatást kér:

Özv. Engel Vilmosné.

➔ Fióközetek: Nagyszében, Brassó és Kőhalom. ➔

MEGHIVÓ.

A „FOGARASI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG“ alap-
szabályainak 50. §-a értelmében folyó 1911. évi február hó 19-én (vasárnap)
délelőtt 10 órakor saját helyiségében

RENDES KÖZGYÜLÉST

tart, melynek

TÁRGYAI:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése.
2. A számadások felülvizsgálata, mérleg megállapítása és a nyereség felosztása.
3. Igazgatósági tagok választása.
4. Az alapszabályok 42. §-a II-ik bekezdésének módosítása.
5. Indítványok.

Mely közgyűlésre a t. c. részvényesek oly megjegyzéssel hi-
vatnak meg, hogy részvényeiket szelvényeikkel együtt, az alapsza-
bályok 40. §-a értelmében, a közgyűlés előtt legalább 8 nappal té-
ritvény mellett a társaság pénztáránál letéteményezni kötelesek.

Fogaras, 1911. évi január hó 9-én.

Az igazgatóság.

BARTHELMIE GYÖRGY

MECHANIKUS

* Telefon 380 * BRASSÓ, WEISZ MIHÁLY-UTCA 23. * Telefon 380 *

A világhírű „Ideal“ és „Erika“ irógépek, „Veritas“ varrógépek, különlegességi iparos-
gépeknek, gramofonok, sokszorosító gépek, számológépek, mondatológépek, villanyos
zseblámpák stb. gyáraknak képviselője. — Az összes elsőrangú hozzátartozékok,
járószallagok összes gyártmányokhoz, szénpapír, mineograf-festék, törölógummi,
grammofonlemezek, tűk, varró- és himzőselyem stb.

FINOM MECHANIKUS TÁRGYAK MŰHELYE!

Szabadalmazott ábrák és összes finom mechanikai gépeknek és helyettesítő részek-
nek elkészítése. Fizikai és elektromos műszerek különleges műhelye, ugyancsak író-
varrógépek, mechanikai műsze- **Fontos irógép tulajdonosoknak!**
rek és gramofonok javítása!

Fizessen elő menetszabályok és tartozékokra, adja át irógépét jókarban tartás végett
egy szakembernek évi általánnyfizetés ellenében, ami által sok időt és pénzt takarít meg!

➔ **IRÓGÉP-ISKOLA!** ➔

FIGYELEM!
„AIDA“ VERGE és „BLUE STAR“ CONTINENTAL

CIGARETTAPAPIROK CSAK AZ ITT LÁTHATÓ KÉPEKKEL VALÓDIÁK.

:-: ÓVAKODJUNK ÉRTEKTELEN UTÁNZATOKTÓL! :-:

BRÜNN-KÖNIGSFELDI GÉPGYÁR MOTOROSZTÁLYA

a Monarchia legelőkelőbb gyára!

Egyedárusító: ABELÉS EMIL Budapest, V. Váci-ut 14.

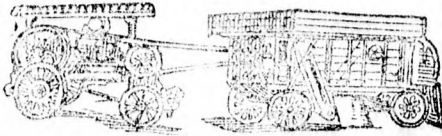
JÉGGYÁR és Hűtőtelepek.

Városok, tejjgazdaságok, hentesek, cukrászok, szállodák, kórházak, serfőzők stb. részére.

Benzin
Nyersolaj
Szivógáz
Diesel
Locomobil

Motor

1-600 lberőig.
Teljes cséplőgarnitúrák és malomberendezések

Alacsony és magasnyomású

SZIVATTYUK

gőz-, transmissió-, villany vagy motorüzemre bármely vízellátási és ipari célra.

FŰRÉS- ÉS FAMUNKÁLÓ GÉPEK

fűrésztelepek, asztalos-műhelyek teljes berendezése.

Teljes transmissiótelepek, gőzgépek, gőzkazánok és egyéb gépészeti berendezések.

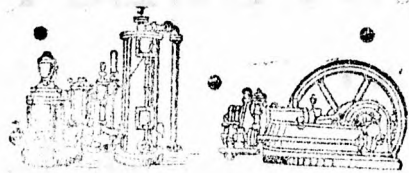
Költségvetés, árajánlat és mérnöklátogatással díjmentesen szolgálunk.

Kalmár és Engel

Motor és gépgyár

Városi raktár és iroda: **BUDAPEST** Gyár
V. Lipót-körút 22. VI. Üteg-utca 19

Világhírű! **Eredeti!** „Benz“

Szivógázmotor telep. A jelenkor legelőkelőbb üzeme.
„Benz“ nyersolajmotor.

DIESEL rendszer

Elismert legjobb gyártmány

Ajánlja benzín-lokomobilos cséplőkészleteit, melyek bámulatos egyszerű szerkezetűek.

Teljes jótállás, kedvező fizetési feltételek, költségvetés és árjegyzék ingyen és bérmentve.

Vasut-utca 9. sz. ház
szabad kézből **ELADÓ.**

Tudakozódní ugyanott.

2 drb. keveset használt
CILINDER
és **MINERVA** gép

cipészek részére olcsón **ELADÓ**
Schul Béninél, Görög-u. 30. sz.

T. C.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a Ferencz József téren 195. szám alatt (özv. Krausz-féle ház) egy

KÁRPITOS és DISZITÓ MŰHELYT

nyitottam. Elvállalok minden e szakmába vágó új munkák, továbbá mindennemű átalakítások u. m. madracok, diványok stb. elkészítését. Fűtőrekvésem oda fog irányulni, hogy a n. é. közönséget olcsó árak mellett jó és tartós munkával, pontosan kiszolgáljam. Szíves pártfogást kérve, maradok teljes tisztelettel:

LÖWY F.,

!! kárpitos. !!

Hirdetések

jutányos áron felvételnek
e lap kiadóhivatalában.

Házassulandók figyelmébe!

Jegygyűrűk,
nászajándék-
tárgyak!

Részletfizetésre

A legelőnyösebb
bevásárlási
forrás!

OMEGA órák, arany, ezüst és acélban.

SCHAFFHAUSENI órák,
arany- és ezüstben. — BIZONYÍTVÁNYOKKAL ELLÁTVA!

Nagy választék:

Arany-, ezüst- és China-ezüst tárgyakban. Ütő- és ébresztő órák.
Grammotonok és lemezek a legújabb fölvételekkel.

ROSENBAUM JÓZSEF,

ékszerész és műórási üzletében szerezhető be.

FOGARAS — Ferencz József-tér 17. szám.

Az Olla több mint 2000 orvos által legmegbízhatóbbnak ajánlva.

OLLA
Gummi. A
tudomány mai
állása szerint beigazolhatóan
legjobb létező
Gummiórzár

Szakorvosok által megvizsgálva és legjobbnak minősítve. Két évi jótállás. Ára meztelenként 4, 6, 8 K.

Kapható az ország minden gyógyszer-tárában és jobb drogeriákban.

FOGARASON: Steinburgi P. Frigyes, Hermann J., és Dr. Kontesveller Károly urak gyógyszer-tárában.

Követelje azonban hogy szállítója önnek csakis „OLLA“-t adjon és ne engedjen magának csekélyebb értékű utánzatot, mint ép oly jót feldicsérni.

Az elárutóhelyek kimutatását, árjegyzéket és eredeti propaganda reklámot ingyen küld az OLLA gummigyár Wien, I/184. Praterstrasse 57. Eredeti mintagyűjtemények 12 darab Kor. 5